

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Vrednik: Dr. Janez Krizostom Pogačar.

L. II.

V Četertik 15. Sušca.

1849.

Povaba Slovincov v družbo svetiga križa.

Vedna vojska je naše življenje na svetu: posebno v sedajnih časih za sveto vero naša vojska velja. —

Dvojna vojska na boriših tiga svetā stoji, vsaka mogočniga vojvoda v svoji sredi ima. Vsaki vojvod svoje bandero visoko derži ino vabi ljudi v svoje kardelo. — Na desni je izvoljena truma pravovernih kristjanov, zvestih služabnikov božjih. Med njimi nevidno nebeški pastir svojo veličastno bandero, sveti križ, derži, ino na križi je zapisano:

„V tim znamenji bote premagali!“ — Na levi vojvoda tiga svetā svojo veliko vojsko ima. (Obeljena smreka je namesti bandera). Na tem banderu zapisano bereš: „Vsi sami svoji, Tvoje je moje!“ Pod to bandero hitijo posvetneži in dobrovoljci, krivoverniki ino novoverci. Njih število je veliko.

Huda vojska nad zveste vojsake Kristusove v sedajnih časih vdarja, hoče katolško vero poteptati, sveto cerkev ob staro čast ino lepoto djati, vzeti namestnikom božjim poštenje, ločiti matere ljube otroke, med pšenico zdraviga nauka ljuljko krive vere zasejati, in zasaditi v vinograd Gospodov ternje drugih ver med zlahtno tersje katolčanstva. V kratkim bo tudi nas Slovence ternje krivih ver ker vavo pikalo, ako se ne bomo terdno poskusili za drag vinograd naše svete katolške cerkve. Ni nam

potreba sovražnikov čakati: oni so že med nami: slabi kristjani, ki malo verjejo ali pa clo nie, se kristjane imenujejo, kakor neverniki pa živč. V svojim sercu so Kristusu slovo dali, samo ime kristjana obderžali, dokler še kaj več per ljudch velja. Zato pa tudi težko čakajo ino si vse prizadenejo, vzeti naši materi, sveti katolški cerkvi, staro pravico, lepoto ino čast, naj bi onemagala, oni pa lahko brez vsake škode z Judmi kakor Lutherani, novimi hajdi ino neverniki se pobratili, in vsaki veroval, kakor mu rado. Neprenehama sejejo krive nauke v mnogih zapeljivih nemških novinah: po vsih krajih lazujeve bukvice dajajo, polne krivover, zaničevanja katolške cerkve ino njenih služabnikov. Že veliko so jih omotili, de ne poštujejo več svete cerkve, ne poslušajo nje svetih naukov, pripravljeni za časen dobiček pravo vero prodati, kakor je Judež Iškarjot Kristusa za trideset srebernikov prodal.

Kader na vojski sovražne krogle med vojsaki verzele naredijo, ino tovaršev novih blizo ni, ki bi v versto stopili, vojsaki čerstvo eden k drugimu stopijo ino terdno versto naredijo, se postaviti sovražniku v bran. V tako versto vojsakov Kristusovih so stopili tudi pretečeno leto po Nemškim zvesti katolški kristjani, se poskušati za katolške cerkve staro pravico in čast. — Kako slabo smo pa mi na to pripravljeni! — Kaj nam ni potreba katolškiga društva narediti ino se braniti krivover ino hudobnih zmot, ki tudi med nas tišijo? — Velika

sila ino potreba je tudi že per nas, se v družbo svetiga križa skleniti, po farah ino soseskah lepo versto serčnih katolčanov narediti, kateri si dajo mož besedo eden družimu pomagati, de katolska vera med nami ne onemaga, sveta katolska cerkev svoje pravice ino časti per nas ne zgubi, se ljudje ne pohujšajo ino Bog ne žali, de ne pustimo krivih naukov, pa tudi ne krivih, zapeljivih učencikov med se, ter sebe ino svoje varjemo, de nas ne oslepijo sladke obljube sedajnega sveta. Ta naša katolska družba naj lepo imé: Družba svetiga križa ima. Le v tim znamenji bomo srečno premagali.

Kako orožje pa bomo imeli?

Pervo orožje združenih katolčanov naj bo molitev. Vsako jutro ali pa zvečer en oče naš za povišanje svetiga križa ino za ponižanje sovražnikov naše svete cerkve pomolimo. Združena molitev je mogočna. Kristjani v molitvi združeni so veliki vojski podobni, ki neprenehoma nebesa oblega ino terka na vrata milosti božje. Oni nekako Boga pomagati prisilijo; ino taka sila, uči sv. Jeronim, Bogu dopade.

Drugo orožje bodi nam božja beseda; ona je na dva kraja brušeni meč, ki človeku do živiga sega, serce otrebi divjih hudobij, ino z gnado božjo ranjeno serce zaceli. — Po drugih krajih, kjer že imajo katolsko društvo, se udje vsako nedeljo ino praznik, po opravi, pa tudi kader je večkrat potreba, snidejo ali v šoli, ali v kaki drugi pošteni hiši, de se čedno pogovorijo ino podučijo potrebnih reči. Tovarš starašina, ali predstav (predsednik) družbe pové tovaršam, kaj je po svetu noviga, žalostniga ino veseliga. Po tem se posvetjejo, česar bi bilo potreba storiti ali varovati se, ino sklenejo pomagati, de se hudo ne razšira, dobro podpera, sveta vera ino katolsko postenje pa med ljudmi lepo ohrani. Ali ni taka družba sveta reč?

Tretje orožje katolskih družbejev so poštene bukve (knige), pisma ino tudi novine, v duhu katolske cerkve pisane. One se v katolski družbi beró, posojujejo, pa tudi prodajo, ako jih ima kdo kupiti začem. Potrebne novine ino časopise omisliti vlagajo premožni tovarši nekoliko v denarjih, kakor se društvo za to pogodi. Taki dari so gotovo za božjo čast ino izveličanje duš, ter ne bojo per Bogu brez povračila.

Zapeljivih posvetnih novín, pisem ino natisov gerdo lažnjivih je zdaj toliko po sveti, de je groza! Od hiše do hiše jih na prodaj nosijo, z njimi ljudi silijo ino jih zastonj pošiljajo, naj bi ljudje le brali gerde laži, ter se jim oslepiti ino zapeljati dali. Taki lažnjivi natisi, prav strupno pa sladko pisani, so prava peklenska spaka, setev hudičeva. Kakor omotica ribe take novine ljudi omotijo, vpi-

janijo tako, de sami ne vedó, kaj delajo. Taka pijanost duha, ki cele mesta, pa tudi dežele podivja, se po takih zapeljivih časopisih ino novinah med ljudi šira. — Vsak tovarš katolske družbe ima takim škodljivim natisam v svoj kraj varovati, ako jih najde, pobrati ino zažgati kakor kužne smeti. Vsaki se za resnico ino pravico poskusi, ljudém poštene bukvice, časopise ino pravične novine ponudi, ter skerbi, de je v njegovim kraju katolska resnica ino pravica doma.

V svojih prijaznih shodih ali družbah se tovarši pogovorijo, kako se hočejo za pravo kersansko svobodo (frajost) ponášati, ino jo braniti, če bi se nje kdo lotil. Pomenijo se, kako bi otroke prav po kersansko redili, mladenčce ino device zapeljevanja varovali, za pridno družino skerbili. Je kacimu pogorelcu pomagati, ali bolnika zapuščeniga oskerbeti, čedno sklenejo, kako se nar pripravnej zgodi. De se katolskim cerkvam, srenjam ino faram ponidama ne vzame, kar so jim rajni zapustili, duhovskim pastirjem šole ne izmaknejo, ino šolski gospodje, ki za vere stran slabo slovijo, mladini za poduk in izrejo ne vtisnejo, je tovaršem katolske družbe sveta skerb. Tako varjejo vojsaki svetiga križa lastino svoje ljube matere, svete katolske cerkve kakor hvaležni otroci, ne z mečem ino z strelam, marveč z duhovskim orožjem, ki jim ga sveta katolska cerkev ino pa pravica nove vstave (konstitucije) da. Ali ni vsiga tega potreba tudi per nas? Naših nasprotnikov goste verste čedalje bolj rastejo; po samim nas lahko posilijo; kar bi nam bilo neizrečena škoda ino pa tudi gerdo.

Bo kdo rekel: Saj per nas ni tacihi ljudi, ki bi se naše svete vere ino pa katolske cerkve lotili? — Če jih še ni, jih pa še bo, de bi tako ne. Že zdaj so na tihim med nami, pa se očitno oglašiti ino prikazati se ne upajo. Ložej je sovražniku v naše kraje ubraniti, če smo pripravljeni, kakor ga iz dežele potisniti, ako nas nepripravljene zaleze ino se med nas vseli. Kaj pojdeš še le soseda klicat, kader ti bo že sovražnik na pragu? Prepozno bi bilo; še skoz vrata ti dal ne bo, ino te deržal v svoji oblasti. Le združena srenja (gmajna) se lahko sovražniku vstavi, ga serčno pričakuje.

Marskdo poreče: „Pokaj pa taka družba? bojo že drugi za to skerbili, de se veri ino katolski cerkvi kaj žaliga ne zgodi. Res, de so dozdej svetli cesar skerbili, ali dali so ljudém svobodo (frajost), jim pa tudi dolžnost izporočili, naj sami skerbijo, de jim svoboda malopridnih ljudi ne bo škodvala. Saj se tudi otroci, kader odrasejo, na očeta ino mater ne smejo tako zanašati, kakor poprej, temuč se morajo sami čajmati ino nesreče varovati.

Zopet so, ki mislijo: Koga bi se pa bali; kaj bi nam mogel kdo vero vzeti, ali pa naše cerkve podreti? Katoliška cerkev je na skalo zidana, ino peklenske vrata je ne bojo premogle. — Resnica je, de bo katoliška cerkev ostala do konca svetá; ali de je iz naših krajev v druge dežele ne preženo, jo imamo sami varovati, za njeno čast, pravico ino oblast vsi katolčani združeni vstati kakor en mož. — Za njene izveličanske resnice so apostelni vse svoje popustili — so marterniki kri prelili; za pravice svete katoliške cerkve so skerbili ino se potili vse svoje žive dni nar imenitnejji učitelji, njo so odarovali nar večji dobrotniki ljudstva; gorjé nam, ako bi tiga ovarovati ne zamogli, kar so naši spredniki nam v prid ino izveličanje toliko sto let ino pa tako lepo oskerbeli. Po pravici bi nas kleli naši zarodniki že v černej zemlji pokopane. — Če bi še koliko časa terpelo, kakor je po enih krajih lansko leto bilo, ino ljudjé tako divjali, v kratkim bi se ne svetel več kriz na visokih turnih, ne pelo več sveto v naših cerkvah. — Ako sovražniki katoliške cerkve deželsko vlado prekuenejo kakor svoje dni na Francozkim, bojo tudi duhovske pastirje iz naših krajev izgnali ino cerkvi vse premoženje vzeli, to je gotova.

Ali bo pa katoliška vera še kdaj po tem med izdivjano ljudstvo prisvetila, ali še kdaj namestniki božji po naših lepih dolinah ino vinskih goricah v Bogu posvečenih belih cerkvah sveto mašo služili: to ni gotovo. Cerkev se lahko podere, pa pozidati jo je gorjé; ino kar clo lahko zgubimo, bomo težko najdlji več; zatorej varujmo našo sveto vero ino mater katoliško cerkev, kolikor nar več zamoremo!

Tožvati slabe čase po stari navadi ljudjé dobro znajo, izdivjati, de so ljudjé čedalje hujsi, slišimo marsikoga; pa vse te ino take tožbe so prazne, dokler roke križem deržimo, hudobi pa prosto med nami rasti damo, ino kaj ne rečemo, če ravno vidimo, kako sovražniki v streho katoliške cerkve ogenj nosijo. Z tožvanjem ne poboljšamo svetá, ne sami sebe, marveč z djanjem. — Ko je Cir, mogočni Perzijanski kralj svoje vojsake učil, kako se imajo nositi, če hočejo zmagati, jim je djal: „Vsaki vas se nosi tako, kakor bi vse le na njem stalo, ino vaša zmaga bo gotova“. Naj se torej tudi nas noben na druge ne zanaša, ampak vsak gospodar ino gospodinja, vsak hlapec ino dekla, vsak katoliški kristjan ino kristjana naj ravno tako misli ino stori po svojim stani, kolikor premore, ino hitro boljši bo svet. Kar pa ni eden kos, to zamoreta dva; kar eni soseski mogoče ni, cela katoliška družba lahko stori. Združene moči so mogočne.

Kader v kaki sili še le sosed k sosedu gre,

eden to reče, drugi spet drugo pové, poslednjič pa nobeden ne ve, kaj je začeti: takim je lahko zamujeno. Debelo se jim škodoželjniki smeja, rekoč: „Glejte jih bebec, kako se dajo lajhati! Naj si zdaj pomagajo, če so si kos!“ — Tako bi se radi tudi katolčanam neverci ino krivoverci smejali, ki že zdaj v roke ploskajo, rekoč: „Tukaj le, prav nad nje!“ Torej nas velika nevaršina vabi, ino sila uči v družbo svetiga križa stopiti, terdno versto narediti, če hočemo vero zdravo, cerkev pravo, časno srečo ino zveličanje večno sebi ino svojim mlajsim lepo ohraniti. — V slednji katoliški soseski bo saj kak pošten ino bogoslužin mož po volji božji, vnet za božjo čast ino izveličanje duš. On se bo oglasil kakor starašina ali predsednik katoliške družbe v svoji soseski. Naprosil bo gospod fajmostra ali pa gospod kaplana, naj mu na tanjko nauk dajo, pa tudi pomorejo katoliško družbo, kakor jo po drugih krajih imajo, vtemeliti, ali začeti. Bog bo srečo dal. Če je ravno v velikoterih krajih mnogo mlačnih ino merzlih kristjanov, kterim je za Turka ravno toliko mar kakor za papeža Pija, nekoliko dobrih duš bo le v vsaki srenji (fari), ki se bojo z veseljem združili ino si v roke segli, se za božje kraljestvo serčno poskušati — se ne sovražnikov naših bati, ne Balu sedajnjega sveta priklanjati, marveč se veseliti za Jezusa biti zasramovanim. Ino če je le kakih pet mož, pa mladih fantov deset, kakih sedem pobožnih žen, pa enajst bogoljubnih deklet saj za molitev, ki stopijo v družbo svetiga križa, veselijo naj se! Ne bojo se sami poskušali, ne sami na boji stali: po drugih krajih je tovaršev katoliške družbe veliko več, v nebesih pa neizrečeno veliko, ki nas bojo mogočno podperali, de srečno premagamo, ino nam nihče prave vere ino večne krone ne vzame. Saj nam je Kristus, vsimogočni vojvoda lepo obljubo dal, rekoč: Ne boj se, majhna čeda! ker je vašimu Očetu dopadlo vam dati kraljestvo (katoliške vere ino večniga izveličanja). Luk. 12, 32. — Bodi torej pozdravljen sveti kriz, ti veličastno znamuje katoliške družbe ino premage naše! Pod tvoje bandero hočemo stopiti, tebe se okleniti, ino narediti katoliško družbo. V tim znamnji bomo premagali.

Ljubomir.

Anton Martin,

po usmiljenji božjim Lavantinski škof, vse verne lepo pozdravim ino Vam pišem za svet postni čas.

(Kóneec.)

Pa kaj bi Vam pravil, kako se po sveti godi; saj sami vidite in slišite, de ni kakor bi po kersansko imelo biti. Rajši Vam naj povem, kaj ima-

mo posebno v sedajnih časih storiti, de nas bo dober Bog vesel, pa tudi mi srečno ino veselo na tim sveti živeli. Potrebne so nam pred vsim tri reči:

1. Vsakdo naj v svoje lastno serce pogleda, kako kaj luč kersanskiga življenja v njem gori; ali sveti naša luč tako ljudem, de vidijo naše dobre dela, ino hvalijo Očeta, kateri je v nebesih? — Večidel pa le preradi druge gledamo, njih izgleda posnemamo, sami sebe pa pozabimo pregledati, ali je naše zadržanje v resnici katolško? Hitro tudi ugledamo pezder v očeh svojiga bližnjiga, bruna pa v svojim očesi ne vidimo. Taka spoznava je slaba: ino kdor sam sebe prav ne spozná, vsa njegova učenost nič ne veljá, naj bi si vedel zvezde na nebi šteti, ino slišal na zemlji travo rasti. Revna dekla, ki svojo vest prav izpraša, se pred Bogam bolj obnaša, kakor se tako imeniten posveten modrijan, kateri na vesti zaspan svojih grehov ne spozná.

2. Vsakteri naj narpoprej pred svojim pragam pomete, bodi si hlapec ali gospodar, naj si bo dekla ali gospodinja, potem še le v sosesko gre. Slabo za svojo hišo skerbí, kdor le čez druge tožuje, slabe čase in pa hudobne ljudi dolží, sam sebe pa ne vidi. Slabe čase in pa hudobne ljudi tožvati je lahko, ali popraviti jih je težko, clo nemogoče, ako sami per sebi ne začnemo; potem per svoji hiši, ino po tem še le per soseski. Pravi kristjani malo tožujejo, drugih clo ne dolžijo, ali veliko dobriga storijo ino boljšajo tako svet.

3. Premagajmo sami sebe, strahujmo svoje slabe želje, pokončajmo hude navade, ako nas imajo v oblasti. „Kdor hoče za meno priti, kliče Jezus, naj sam sebe zataji, naj svoj križ zadene vsak dan, in hodi za mano“. Toliko v dobrim izhajaš, kolikor sam sebe premagaš, pravi pobožen mož Tomaž Kempencar. Pa kaj de je slaba naša premaga! Eniga premaga jeza, drugiga lenoba, eno gizdost (ofert), drugo nečistost, eniga vino, drugiga dnar; redek je med nami sam svoj gospodar. Ino dokler ves svet od svojbode (frajosti) sluje, je če dalje več sužnih pregrehe. „Kdor pa greh dela, veli Jezus, on je sužen greha“. Le kdor sam sebe premaga, on je sam svoj gospodar; ino več veljá kakor vojvoda, kateri mesta premaguje.

Ravno v svetim postnim časi se vsak priden kristjan tiga zveličanskiga dela loti, ino se vadi sam sebe premagati, svoje slabe navade opustiti, ino svoje pregrešne počutke zatreti. Sveta mati katolška cerkev postavi znamnje svetiga križa vernim kristjanam pred oči, ino kliče svoje otročiče se pod to bandero terdno vojskovati zoper svoje lastno hudo poželjenje ino zoper skušnjavo svetá. Vojska je huda ino nevarna, zakaj nar huji sovražnike imamo doma, v svojim lastnim serci. Nas v ti duhovski

vojski podpirati nam katolška cerkev trojno orožje podaja, molitvo, post ino milošno (almožno), katero nam posebno za svete postne dni priporoča. Molitev nam nebesa odpira, post nas po stermi stezi k nebesam podpira ino milošna nam v nebesih zaklade (šace) nabera, ki jih bomo vekomaj vživali. Smo bili dozdej za molitvo mlačni, bodimo te dni pridni; smo dozdej svojimu mesu preveč stregli ino dovolili, pritergajmo mu te svete dni ino se terdno postimo. Smo dozdej premalo ino nevoljno dali vbo-gajme, bomo v tim svetim časi prav radi dajali, kolikor premoremo. Usmiljeni Jezus je naš vojvoda, mi njegovi vojšaki; oj naj bi le bili taki, de bi nas bil Jezus prav vesel. Kakor je premagal Izveličar naš pregreho, pekel in smert, tudi mi premagujmo svoje grešno poželjenje, zapeljiv svet ino skušnjavo vsake hudobe; tako bomo z Jezusam častito premago obhajali ino imeli veselo veliko noč.

Zaupam, preljubi verni kristjani! de bojo dnevi svetiga posta dnevi izveličanja za Vas; ino zatorej Vam po dovoljenji svete matere katolške cerkve, ki svoje verne otroke po materno ljubi, tudi za letošno leto post polajšati hočem, kar je prav ino za sedajne čase kristjanam potrebno, ter dovolim, de se meso je, razen tih nasočnih dni, namreč:

Mesojeja je prepovedana:

1. Vsak petek celiga leta.
2. Vse sabote štiridesetdanskiga posta.
3. O kvaternih sredah ino sabotah.
4. Na pepelnico in štiri poslednje dni velikiga tedna.
5. V saboto pred Binkoštni: v četertik pred Petrovim; v torek pred veliko Gospojnico ali veliko Mašo; v sredo pred vsimi Svetmi. V petek pred Divico Marijo v Adventi je brez tiga terdno zapovedan post; in v ponedeljik pred Božičam. Vse druge dni štiridesetdanskiga posta je meso jesti scer dopušeno, pa si pritergati zapovedano, ino le enkrat na dan do sitiga najesti razun nedel, v katerih ni posta.

V svetim adventnim časi je vsako sredo post, si pretergati, če ravno meso jemo; pritergati si moramo tudi vsak adventni petek.

Kdor v štiridesetdanskim posti meso je, se naj le enkrat mesa do sitiga najé, na večer pa le z meseno juho ali župo za dobro vzame ino pa kakih postnih jedí zdravno zavzije. Ribe pa mesenino ob enim mešati ni dopušeno.

Kdorkoli o postnih dnech meseno vživa, ima vsak dan, pa tudi vsako saboto celiga leta, ako meso je, tri Očenaše, češene Marije ino eno apostolsko vero v čast terpljenja Jezusoviga prav pobožno moliti. Nar boljše bo, če vsa družina skupej pred jedjó ali po jedi to molitvo za mesojejo opravi,

de se ne pozabi. Gospodarjam ino gospodinjam se priporoči, de na to gledajo.

Pripušeno je rečene postne dni mesa jesti; kdor se pa cel posten čas ino vsako saboto mesa zderži, boljši stori; le zaničvati drugih ne sme, kateri se dopušenja poslužijo.

Bolnikom imajo po naročili zdravnikov spovedniki ino domači duhovni pravico mesojede dovoliti. Kdor bolehnih se pa mesa clo zderžati ne more, naj dopušenje po svojim duhovskim pastirji od škofije izprosi.

Sveti post je dušno zdravilo, pa nas ozdravil ne bo, ako se greha ne varjemo. Sveti post nam v nebesa pomaga, pa nas zveličal ne bo, ako pravično ne živimo. Kdor se pa celo ne posti, ino si vse dovoli, kar mu serce poželjuje, on na meso seje, in bo tudi od mesa pogubljenje žel. Kdor še pa verh tiga sveto katolško vero zastran posta zaničuje, on po hajdovsko dela: njemu sveta cerkev mati — pa tudi Bog oče ni. Ino de si je ravno po sveti v sedajnih časih groza takih ljudi; med Vami, zaupam, de nobeniga ne bo!

Preljubi! le poslušajte ino pogledjte, kaj se po sveti godi. Veliko se greši, pa tudi Bog strašno greh tepe. Prevzetija in nepokorsina se vzdiguje, ter bi rade vse obrnile ino zaterle; Bog ji pa ponižuje z kervavo vojsko ino strašno kugo, ktere acusmiljeno ljudi morite. Veliko nedolžnih z krivičnimi terpi; ino ravno to nas uči, de naj tudi za druge skerbimo, de Bog per nas žaljen ne bo.

Predrage moje ovčice! sedajni časi so grozno nevarni; ino močno me za veliko Vas skerbí. „Kdor misli, de vès terdno stoji, naj se varje, de ne pade“. Veliko kristjanov za posvetno dobroto sveto vero zaigra, veliko jih za časen dobiček dušo prodá. Tudi za mnogiga Vas se bojim; za to Vas Bogu ino Marii priporočim. Hvaljen bodi Jezus Kristus zdaj ino vekomaj! Amen.

Anton Martin,
Lavantinski škof.

Kratki premislili

iz s. evangelija za četerto nedeljo v postu. (Jan. 6, 1—15.)

Naš Zveličar se je večkrat sam ali pa s svojimi učenci v samoto podal, de nam je s svojim zgledam pokazal, kako dobro in potrebno je za vsakiga človeka, de večkrat v svojim življenji šunder posvetnih skerbí za nekaj časa zapusti, in svoji duši potrebin pokoj v premišljevanje božjih reči dovoli. Pa tudi v samoti Jezus ni le sam za sé, ampak le za zveličanje ljudi delal, in če se je tudi nekoliko umaknil, je bil vendar vselej pripravljen pobožno množico, ktera je podučanja ali druge po-

moči pri njem iskala, ljubeznjivo in prijazno sprejeti. Tako pripoveduje sveti Janes, de se je Jezus enkrat o velikonočnim času umaknil množici čez galilejsko morje na hrib, kjer se je s svojimi učenci usedel. Pa kmalo je prišla velika truma ljudi za njim, ker so pred vidili čudeže, ki jih je nad bolniki delal. Ni jim bilo namreč ljubo, de se jim hoče umakniti, in žalostno so gledali za njim, ko je v čolnu odrinil in se unkraj jezera v samoto podal. Gledali so za njim, kar so oči peljale, in ker so iz njegoviga pota sodili, kje de bo obstal, so se že hitro okoli jezera veliko ur daleč peš za njim podali. „Tako mogočno je sveto poželenje, tako močna ljubezen, de vse težave premaga“, pravi tukej sveti Krizostom.

Pač lep nauk nam daje ta pobožna množica posebno zdaj o svetim postnim času. Katolška cerkev je pač prav modro zvolila ta evangeli ravno proti sredi štiridesetdanskiga posta. Ali nas ne bo zgled ukaželjne množice učil, ob tem postnim času bolj skerbno za Jezusam hoditi, de bi ga najdlji. Najdemo ga pa tam, kjer njegove nauke slišimo, najdemo ga na samotnim kraji, kjer nas s čudopolnim kruham živi, še bolj precudnim kruham, kakor je bil tisti, ki ga je množici v samoti dal jesti, v presvetim Zakramentu in pri sveti mizi božji, ktero nam je njegova ljubezen pripravila. Hodimo toraj pridno k njegovim svetim naukam, hodimo radi in pobožno ga obiskvat v svetim Zakramentu, in nasitvat svojo dušo pri njegovi božji mizi.

„Iz mest“, pravi sveti Matevž so prišli k njemu, in „peš“ so hodili. So zapustili veselo in mehkužno življenje, so tako rekoč pozabili navadne potrebe sladniga življenja, in so si rajši težave in trud naložili, so se odrekli nekoliko časa pripušeni jedi in dobro obloženi mizi, in so radovoljno hotli malo postradati. — Ali mi o svetim času ne bomo saj nekoliko posneli teh pobožnih ljudi? Ali si mi ne bomo nikoli nobene pokore naložili, se nikoli nobeni radovoljni težavi podvergli?

Med tem, de je Jezus to veliko množico učil in njih bolnike ozdravljaj, se je bil dan nagnil, in ukaželjni ljudje so med nebeškimi nauki pozabili na telesno jed misliti. Aposteljni, skerbni za te dobre ljudi, so Jezusa sami opomnili, de naj jih spred se spusti, de si bodo šli jedila iskat. Ali Zveličar, ki je hotel aposteljne in poslušavce v djanji prepričati, de je res, kar je sam učil, rekoč: „Isite nar pred božjiga kraljestva in njegove pravice, vse drugo vam bo priverženo;“ je hotel čudež sturiti, in ljudem pokazati, kako Bog zamore tiste v telesnih potrebah obilno preskerbeti, kateri za zveličanje svoje duše zvesto skerbé. Rekel je tedej aposteljnami, de naj rečejo ljudem, ki jih je bilo okoli pet tavezent, v trumah po pedeset in po sto, kakor okoli

mize sest. Kraj je bil velika planina, v veliki noči že lepo s travo obrašena. Lepo je bilo viditi jedi potrebnih trum, ki so bili po veliki planjavi razdeljene, kakor grēde na velikim vertu, pravi evangelist, ktere so gledale in čakale, kdo jim bo tukaj v samoti toliko jesti prinesel, de bi vsak saj kak grizljaj prejel. Aposteljne samc je skerbelo, ki so rekli Jezusu: „Mladenčik je tukej, ki ima pet jeemenovih hlebov in dve ribici, ali kaj je to za toliko ljudi?“

„Jezus je vzel hlebe, je zahvalil (nebeškiga Očeta) in jih je razdelil med tiste, ki so sedeli; ravno tako od rib, kolikor so hotli“. V Jezusovi roki so se množili kruhi in ribe, aposteljni so jih delili vsakimu lačnemu posebej: vsi so jedli, pa ne le nekoliko, temuē kolikor je kdo hotel, in vsi so bili nasiteni. Ko so bili vsi nasiteni, je rekel Jezus aposteljnām pobrati ostanke, ter so nabrali koscov dvanajst korb, to je toliko pletenih torb, kakorsne so takrat ljudjē imeli navado pri sebi nositi. — To je bil zares velik čudež, in ljudjē so se vsi zavzeli nad njim, djali so: „To je zares prerok, ki ima na svet priti“.

Ta čudež Zveličarjev je lepa podoba še bolj imenitniga čudeža, ki ga še zdaj med nami kristjani vedno ponavlja, ker posebno zdaj proti velikonočnim času brezštevila trume svojih zvestih ovčic z nebesko jedjo živi, s svojim Mesam pase in s svojo rešujo kervijo napaja. Čela katolska cerkev, to je stevilo vsih kristjanov na zemlji je tista velika množica, ktera za svojim Zveličarjem hodi, njegove nauke posluša, in prečudno nebesko jed od njega pričakuje, ktera njih duše živi in ohranjuje za večno življenje. Kolikor škofij, kolikor zborov pravovernih kristjanov s svojim duhovnim pastirjem, toliko trum jedi potrebnih duš vidimo po celi zemlji, ktere iz rok Jezusovih namestnikov, kakor njegovih aposteljnov prejemajo, in svoje duše obilno nasitijo. Nobeden ne ostane lačn, zunaj tistiga kristjana, kteri se svojimu Zveličarju sam odteguje, in kakor zgubljena ovčica glasu svojiga pastirja ne posluša, od njega beži in mora na zadnje lakote poginiti. — Skerbimo kristjanje, de bomo tudi mi s to množico zvesto za Jezusam hodili, skerbimo, de bo vsak izmed nas vredn o velikonočnim času častitljiv gost pri njegovi mizi biti.

Potočnik.

Sedajnji obšir katolske cerkve.

Spisal Valentin Sežun.

(Dolje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

6. Česko ali Pemsko kraljestvo.

Kazen puntarskih Čehov, nora porzidga katolske rere na Českim.

Še tisti dan, ko je bil Friderik iz Prage vsel.

je Maksimilian z svojimi noter marsiral. Veselili so se tega katolčani, krivoverce pa je jelo hudo skerbeti, kaj de bo z njimi. Tilly in veči del katolske armade je ostalo v Pragi, Maksimilian pa se je podal nazaj v svojo Bavarsko deželo. Veselo so ga sprejeli 20. Listopada 1620 njegovi podložni v Monaku, on pa, ves ponižin, se je podal, preden je v svojo hišo šel, v cerkev Marije Device Boga zahvalit za srečo, ki jo je v vojski imel.

Tilly je v Pragi poglavitnim puntarjem svetoval, de naj beže; zastonj. Oni niso vbogali. Kar na enkrat jih je bilo 48 v ječo djanih, in po kratki sodbi njih 27 k smerti obsojenih. Dober Ferdinand II. se je zjokal, ko je imel toliko smernih sodeb poterditi. Ali njegovi svetovavci so mu rekli: „Či mu so postave, če se ne bojo spolnovali. Naj cesar premisli, v koliko nevarnost so bili puntarji vsa Avstrio postavili, koliko tavžent jih je moglo v vojski, ki so je bili ti puntarji napravili, nedolžno kri preliti. Česki puntarji niso samo na Českim razsajali, ampak noter do Dunaja prigromeli, se z ogerskim puntarjem Betlenam Gaborjem zvezali, Ferdinandu clo česko kraljevo krono vzeli in jo kalvinskemu ptujcu (Frideriku) dali“. Na to je Ferdinand II. smertne sodbe podpisal, in 21. Rožnika 1621 je bilo v Pragi 24 plemenitnikov (med njimi prvi grof Šlik, ki so ga bili Saksonci izdali), z mečem ob glavo djanih, 3 pa (purgarskiga stanu) obešeni. Druge so ječe, telesne kazni in zguba premoženja zadele.

Le z veliko zgubo si je bil Ferdinand pomoč zoper Friderika perdobil: Saksonam namreč je mogel pustiti Lužičansko, ogerskimu puntarju Betlenu, de ga je od Čehov saj nekoliko odvernil, je bil prepustil velik del Ogorskiga in bavarskimu Maksimilianu je bil dohodke zgornje Avstrije v zastavo dal. Pokrotenje punta je veliko veljajo; Friderik je iz Brezlave sem Čehe suntal, se zanj vzdigniti; ogerskimu Betlenu je poročil, de naj nad Avstrio, Moravsko, Šlezio, Stajersko in Koroško vdari in vse v pepel premeni; kalvinski pastirji so na Českim čez katolsko vero in nje spoznovavce vsake sorte laži in opravljanje pridigvali, čez cesarja in njegove svetvavce, kar so koli zamogli, hudiga govorili, une umorjene poglavitne puntarje kakor nedolžne marternike hvalili in povzdigvali, vse to je Ferdinandu II. kazalo, de na Českim ne bo praviga miru, dokler bote tam luteranska in kalvinska kriva vera. On je tedaj sklenil Česko nazaj h katolski veri perpeljati, za tiga voljo je v l. 1621 bilo pastorjem zapovedano iz dežele iti; kdor je ob katolskih praznikih delal, med veliko mašo v kerčmo šel, ob postnih dneh mesne jedi jedel, ob nedeljah ne k božji službi šel, je mogel v dnarjih kazen plačati, ali je šel v ječo; kdor se je zo-

per katolske duhovne vzdigval, je bil iz dežele izpoden in je zgubil premoženje; kdor je zoper Boga, prečisto Mario Devico, zoper Svetnike in cesarja govoril, je bil na telesu kaznovan ali je clo življenje zapadel. Pregnan veliki škof je peršel nazaj v Prago; ker je zmanjkovalo katolskih duhovnov, je bilo več minihov iz Poljskiga poklicanih, patri Jezuiti so bili peršli nazaj in so šole prevzeli. Povernilo se je bilo tako Česko nazaj h katolski veri, kacih 30.000 terdovratnežev pa je šlo iz dežele, in so po Poljskim in med ogerskimi Slovaki svojo krivo vero sejali.

Vojska med katolčani in krivoverci je zdaj še noter do l. 1648 od eniga kraja do družiga šumela, ali Čehi res spreobrnjeni, so katolski veri in svojimu cesarju zvesti ostali. Neizmerno veliko so ljudje v tako dolgi vojski terpeli; švedski maršal Banner je bil l. 1640 z svojimi Luterani na Česko perderl. Iz gole togote nad cesarjem in katolčani se je on obnašal, kakor komaj divji Kabili v Afriki. V eni noči je stalo po sto českkih vasi in gradov v plemenu, ki jih je Banner bil požgati zapovedal. Adam Pfuhl, Bannerjev podgeneral se je hvalil, de je samo on čez osem sto českkih vasi v pepel premenil. Skusili so bili Čehi dovolj, kakšno tolažbo jim luteranstvo in njegovi apostelni, t. j. Švedje dajajo. Naslednja zgodba nar lepši od njih spreobrnjenja priča. Po tem ko so bili 14. Velikotravna 1648 luterški Švedje per kraji Zusmarshausen katolsko armado popolnoma premagali, je bil njih general Königsmark z 5 regimenti konjikov in z 12.000 pešcov na Česko vdarel, noter do Prage peršel in 5. Velikoserpana 1648 že en del praškiga mesta imenovan Kleinseite v last vzel. Tri dni so Švedje tu ropali, vse vradnike, minihe in plemenitnike za vjete spoznali, in se že perpravljali praškiga velikiga škofa in kardinala Haraha v Stokholm kot jetnika odpeljati. Ali, ko je 6. Velikoserpana 1648 Königsmark hotel še drugi del Prage (unkraj Moldave) v last vzeti, so se mestnjani z enim glasam zoper Švede vzdignili; ker niso imeli orožja, so kupili urno staro orožje od Judov, kramarjev in tergovcev z starino (tandlerjev), ki so ga že pred 28 letmi imeli, to de takrat za zimskiga kralja Friderika. Plemenitniki in vradniki so stopili v brambo, ravno tako tudi 200 mladih minihov in 900 študentov, ktere je Jezuit Jur Placki umno vodil. Švedje so žugali vse minihe in študente pomoriti, ali ti se niso dali ostrašiti. Serčno so se oni bojevali za katolsko vero in za cesarja Ferdinanda III., kar se je izvedlo iz Oznabruka, de je mir storjen 24. Kozoperska 1648. Tako je bila tedaj 30letna vojska per Pragi končana, kakor je bila začeta. Perčeli so jo bili krivoverni, končali pa pravoverni katolski Čehi. *)

*) Kar je tu rečeniga od bojevanja Ferdinanda II. z takrat puntarskimi Čehi, in od Ferdinandoviga per-

V l. 1848, ko se je skorej po vsi Evropi več ali manj ropotanje godilo, je tudi na Českim v Pragi šum bil vstal. Imeli so tu Slovani iz mnogih dežel shod, bilo je pa tudi dosti nepokojniga duha tam; tako se je bilo perčelo zopervanje proti deželni ob-

zadevanja od Protestantov na Českim zatirano katolsko cerkev zopet povzdigniti, se dobi obširniji v bukvah, ki so jih slavni zgodovinarji Dollinger, Wiedemann, Alzog, Gfrörer itd. pisali. Tim mozem smemo verjeti. Naj meri torej kdo te tukaj popisane pergodbe po sestavku Praških novin, ki se je o božici 1848 v slovenskim jeziku pod naslovom Ferdinand II. in Ferdinand I. bral, in najditi bo mogel, de ta sestavek ni bil družiga kakor gerdo pokvarjenje zgodbe, po kterim se z besedo narodnost sedanje rogovilenje demokratov lepšati in priprostim katolska cerkev kakor tiranstvo perstuditi ise. — Tudi v Ljubljanskih nemških novicah od 15. Svečana (Politisches Blatt Nr. 6) se prederzne neki Dr. Demeter takole blesti: »Plemeni Husoviga nauka „so vdarli divje čez glavé prijatlov teme in so obetali svet očistiti od žlindre presoje. Nesrečna bitva per Beli gori je ta svetov ogenj, ki je toliko obetala, s silo udušila — vender se tli pod pepelam „kaka iskra tiga deleč razsvitljujočiga ognja, od kteriga je Ferdinand II. misil, de ga je pogasil“. Kaj je Husov nauk bil in storil, smo vidili v „Zg. Danici“ od 8. Svečana t. l. Njegovi nasprotniki so bili katolčani, te imenuje tedaj Dr. Demeter prijatle teme, in njih vero žlindro presojo. — Kaj je bil vzrok bitve per Beli gori, in kako so bile v njej krivica, krivovera in puntanje zoper pobožniga in od sovražnikov katolske vere še današen dan opravljaniga cesarja Ferdinanda II. premagane, je pokazal zgorejnji popis te bitve. In to bitvo, ktera mora sleherniga katolčana k hvalčnosti do Boga, kteri se je bil tistikrat tako vidno za svojo cerkev potegnil, buditi, milova Dr. Demeter kot nesrečno! Zares, če bo tako naprej šlo, ce bojo brezvestni pisuni tako zgodbe po svojih domišljavah pačili in z svojimi lažmi in z svojim bledenjem brave svojih sestavkov sleparili; — potlej ne bo nič čudniga, če bo černo za belo in belo za černo, resnica za laž in laž za resnico očitno spoznano. Katolska cerkev mora po takim Demetrovim bledenju iz svetá pregnana biti, ker ona je „žlindra“, njene resnice so presoje (Vorurtheile) in nje udje so „prijatli teme!“ Ker je naš Zveličar sam perčetnik katolske cerkve (Mat. 16, 18), hudic kakor sejavec ljulke (Mat. 13, 24) pa zmot in pačenja v veri po nauku sv. Krizostoma, in ker g. Demeter Husove zmote hvali in kakor razsvitljujoč ožnj povzdiguje, katolsko cerkev, njene resnice in ude pa z „temo, presojami in prijatli teme“ pita: tako mora njemu tudi sam belcebub več veljati kakor J. K.!! — Slovenci smo, povzdiga slovanstva nas veseli, ali ta po tacih lažnjivih in katolski veri sovražnih sestavkih, kakor je Demetrov in un iz Praških novin 25. Grudna p. l. tukaj po slovensko natisnjen, ne more nobeniga pospeha dobiti, in Bog naj obvaruje verne Slované pred takimi lažnjivimi pisuni, kteri mu več škodjejo, kakor vsi nemskutarji. — De se iskre Husoviga ognja tle, je res; Demetrov sestavk, podoba Husa in Žiskata v sobi slovanske lipe v Pragi, gibanje českkih bratov in frajmavrarjev v Pragi v tim letu so nam priča te babelske zmešnjave!

lasti; poljni maršal knez Alfred Vindišgrec je iskal tisto v prvo z besedo pokojiti. Ali namest de bi ga bili vbogali, je eden iz ulic ustrelil njegovo zeno Mario Eleonoro rojeno knežinjo Švarcenberg in sestro Saleburskiga veliga škofa, ki je per oknu bila; 6 dni (od 12. do 17. Rožnika 1848) je terpeelo bojevanje po Praških ulicah. Vindišgrec je bil tako srečen Praškemu puntu kone storiti: ljudje so spoznali svojo krivico, in tako je bilo Vindišgrecu kone Kozoperska mogoče iz Prage proti Dunaju iti in tam znano strašno brezpostavnost zatreti.

Zdaj imajo Čehi v Pragi družbo, slovansko Lipo, v starim konviktu je soba njih snidenja; Hus in Žiška, zgorej imenovana puntarja zoper katoliško cerkev in cesarja Sigismunda, katerih spomin je vsakimu pravemu kristjanu groza, imata čast, de ste nju podobe v ti sobi postavljene! — Taki patroni slovanski Lipi ne morejo nobene časti pernesti.

(Dalje sledi.)

Cerkvene novice.

V četrtek 8. t. m. smo zvedili novice za celo Avstrijsko cesarstvo in posebno za katoliško cerkev vesele in imenitne. Po razglasu od 4. t. m. so namreč presviti cesar Franc Jožef I. sklenili za vesoljnost države svojim ljudstvom tiste pravice, svobode in političke ustave iz lastne volje in iz lastne cesarske oblasti dodeliti, ktere so Njih stric in sprednjik cesar Ferdinand I. in Oni sami jim obljubili, in ktere so Oni sami po svoji nar boljši vednosti in vesti za nar bolj veličavne in pomožne za blagor Avstrije spoznali. Oznanili so tedej ta dan ustavno pismo za edino in nerazdeljivo avstrijsko cesarstvo, sklenili so s tem državni zbor v Kromerizi, ga razpustili in ukazali, de se poslanci po naznanjenji tega sklepa razidejo. — Med tem, ko je državni zbor po dolgih govorih komej 14 paragrafov ustavnih pravic dokončal, so presviti cesar in Njih svetovavci tiho in z enim srcem skupej sedeli in se posvetovali ter delo dopernesli, ktero bo njih imena častilo in slavilo, dokler bo ena in nerazdeljena Avstrija stala. — Tudi katoliška cerkev bo 4. šušca l. 1849 z veseljem in serčno zahvalo imenovala, dokler bo čutilo svobode v njenih udih živelo, in zavest visokiga poklica v njenih persih ne ugasne. Kar od državniga zbora doseči upati ni mogla, ji je zdej dovoljeno po veliki cesarjevi besedi, namreč svoboda in samostalnost. Serce se nam je radosti treslo, in v neizrekljivih čutilih veselja in hvalečnosti so se nam persi vzdigovale, ko smo slišali brati besede, ki svobodo in samostalnost cerkve izrečejo in zagotovijo. Sedeli so seer tudi v državnim zboru možje, kteri so umno in serčno in pravično kakor zvesti in svobodoljubni sinovi katoliške cerkve za njene pravice se potegovali. Posebno Tirole Haselvanter, pobožni škof iz Prcemsla, duhovski svetovavc Saskiewic in imenovani Dr. Helfert zaslužijo od vsakiga katolčana s spoštovanjem biti. Nar boljši je bilo gotovo to, kar je Haselvanter v cerkvenih zadevah svetval. Tode lože bi šel velbljud (kamela) skoz šivankino uho, kakor de bi bil državni zbor ta svet s svojim sklepam poterdil. Državni zbor, kakor je sklep od 6. t. m. razodel, je imel za cerkev le verige in seer ne zlate

ampak železne pripravljene. Po sladnostnih željah večine poslancov bi bila cerkev imela zadušena biti, ali od notranjih razpertij ali od unanjiga stiskanja. Tedej večna hvala cesarju in ministram, ker so dovolili in zagotovili cerkvi, kar so častiti škofje s svojo duhovšino in vsi zvesti katolčani želeli. Bog bo svoj blagodar v obilni meri na Avstrijo izlil, ker njeni mogočni in modri vladarji nikakor ne kratio, temuč z vso resničnostjo blaziga serca spoštujejo nepremeljive pravice njegove čiste neveste katoliške cerkve, iz ktere nar veči časna in vsa večna sreča izvira. — Glejte na Belgijo, majhno kraljestvo; vse okrog se maja iz razdera; Belgija pa v lepim miru živi, in vživa dari, ktere ji svobodna dežela v obilnosti podaje. Od kod ta osrečavni mir? Od tod, de državno vladarstvo svobodo in samostolnost cerkve spoštuje, in torej cerkev vse svoje zveličavne moči prosto razodeti in razviti zamore. — Slovenci! zaupajte svojimu mladimu cesarju, kteri vas hoče v resnici osrečiti, ker sreče za svoje podložne ne le samo v omahljivi in zmotljivi človeški umetnosti, temuč tudi posebno v Bogu iše, ki je vir vse blagosti. Ne dajte se preslepiti od šuntarjev, kteri vas bodo tudi zdej zalezovali in slepili; ne verjemite jim, ako vam zlate čase obetajo, cesarja pa in njegove ministre vam grajajo; volkovi so v ovčji obleki, kterim na vaši sreči ni prav nič ležeče, sami sebe le povzdigniti želijo — in gorje vam, ako bi leti enkrat oblast čez vas dobili. Gorje vam, ko bi taki ljudje čez vas gospodarili; pač težak bi bil jarm, ki bi vam ga naložili. Molimo z zedinjenimi serci, de se kmalo mir v vsih deželah Avstrijskiga cesarstva uterdi in oprostene ljudstva vživajo toliko sreče, kolikor je Adamovi otroci dovzeti zamorejo. Polno blagost pa zastonj perčakujemo, dokler se na tem svetu pod postavo greha znajdemo.

Gaeta. Resnično je, de so papež Pij IX. Avstrijskiga cesarja, Francozko republiko, Špansko kraljico in Neapolitanskiga kralja zoper Rimske puntarje na pomoč poklicali, de bi Jim pomagali kervavi punt zatreti in spet vladarstvo Rimske države prevzeti. Ne dvomimo tudi, de bodo leti z veseljem želje svetiga Očeta spolnili, ker je vsim na tem veliko ležeče, de papež svoje samostalno deželsko gospostvo ohrani. Sej je naš sviti cesar z papežem v nar lepši prijateljski zvezi, ker le gerd nesramin lažnjivec zamore še zdej terditi, de bi bil papež vlani vojsko zoper našiga cesarja pridigval. Rimski puntarji tudi že čutijo, de se bliža konec njih veličastva; zato išejo zdej, kar je nar več mogoče, od bogatih državljanov dnarjev s silo skupej spraviti, de bodo ob svojim času, vender s kakimi tavženti preskerbljeni, pobegnili.

Iskra.

Enako se enaci.

Ronge, novi nejeveric, je svoje nejeversko opravilo na Dunaji imel v plesišu, v Gradcu v konjarišu. — Prav permerno njemu, in njegovi veri, in njegovim vercam.

Potrebin popravek.

V zgodbah kat. cerkve je v 5. in 9. listu na več krajih brati Judeja namesti Indija.